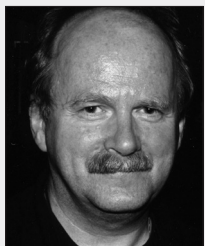

Da filmen kom til Svolvær

Av William Hakvaag

William Hakvaag, f. i Svolvær 1948, bedriftsleder innen VVS-bransjen i 25 år, dyktig gitarist som har spilt i flere band, bl.a. Zoo og Prudence. Hovedmann bak Lofoten krigsmuseum som ble åpnet i 1996 etter et mangeårig forarbeid.

Det hadde lenge gått rykter om at det skulle tas opp film i Svolvær. Det var Roar Petersens roman "De kalte ham Skarven" som hadde fristet noe som het Arrow Film.

Boka handler om en person som ikke så noen vesentlig forskjell på mitt og ditt og som hadde en moral som ikke var så mye å rope hurra for. Han hadde bare en som han kunne kalle for en slags venn og det var "Køøye". Det skal være usagt om det var hans døpenavn. Skarven hadde merkelig nok en kjæreste som het Ragna og som bodde i ei rorbu. Der vevde hun digre tepper, ga katta mat og ventet på Skarven. I fortellingen var der også puttet inn blaserte og "finere" kjøpmenn som forsøkte å holde en viss distanse fra allmuen. Det var i dette miljøet Skarven boltret seg i en slags "trikse og fikse" tilværelse med en moral som indianerne som bodde på Ildlandet på sydspissen av Sør-Amerika ville ha misunt ham (de hadde som kjent ikke noe som het mitt eller ditt).

Men nå var det blitt avgjort. Lofotposten kunne den 2. juli 1964 fortelle at "Alt var klart

for filmatiseringen av Roar Petersens roman "De kalte ham skarven". Opptakene begynner om halvannen uke". Og der berettes videre at det "var uvisst når den blir satt opp på kino". Film skulle det bli og filmteamet var ventende med hurtigruta. Flere hundre skuelystne hadde møtt fram for rollelisten i Arrow Films var ikke å kimse av. Per Christensen skulle ha hovedrollen som Skarven og kjæresten Ragna var ikke mindre enn Liv Ullmann.

Ellers medvirket kjente navn som Hans Stormoen, Arne Lie og Lars Nordrum. I tillegg skulle en rekke lokale helter delta, så som Marius Hegge, Gunnar Aas, Johan Amundsen og Åge (Nusse) Karlsen. Mentz-Tor Amundsen skulle spille sønnen til Stormoen eller Rurik som han heter i filmen. Per Christensen forteller også til avisen at rollen som Skarven er ikke bare "djevlelsk god, den er også en lekkerbisknen". Regissør Gustavsen legger til at "Nord-Norge egner seg ypperlig for spillefilm". Men han legger til at "naturen kan bli for dominerende og liksom kvele både skuespillere og handling". Dog er de "oppmerksom på faren".

Spenningen var til å ta og føle på da hurtigruten endelig la til kai. Vi hadde øynene på stilk for ikke å gå glipp av noe. Drømmen var selvfølgelig at vi skulle greie å få en fot innenfor, om ikke annet så ei lita tå. En knøtt liten birolle eller få hjelpe til med å bære utstyr.

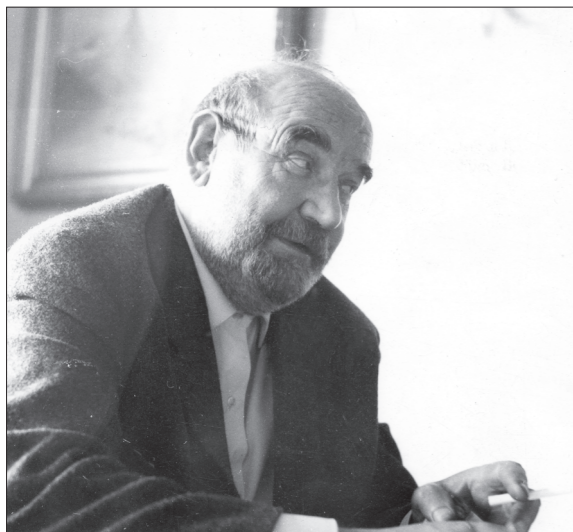
Filmfolkene skilte seg ut allerede da de kom ned landgangen i sine kamelhårsfrakker, dresser av siste snitt samt en blasert, verdensvant mine.

Pekte bare til bybudet som sto der med lua si, riktignok på hodet, og som hadde hentet den største vogna, den som hadde gummihjul, strakk armen i en slapp verdensvant bevegelse mot skippet, et tegn på at ting skulle på land. De som hadde levd en stund, mente at maken til entré hadde man ikke sett siden Book Jensen ankom under krigen i hvit dress og, hold deg fast, hvite sko. Kvinnfolkene besvimte når de så han. Datt rett om. Men nå var det nye guder som hadde overtatt hegemoniet. Vi hjalp til så godt vi kunne, for her var det mange tunge koffertar, stativer og annet rart. Bybudet måtte gå flere ganger før alt var brakt til ærverdige hotell Lofotens utpakning. Selv toget de kondisjonerte uten å se seg til høyre eller venstre rett mot hotellet for å ta restauranten i besittelse.

Hele øverste etasje var for øvrig leiet til filmteamets disposisjon med rett til fri kost og losji samt noe som umulig kan ha vært gjennomtenkt, hele hotellets øl og vinrett sto til fri disposisjon etter behov og for godtbeholdende (noe som ble en økonomisk katastrofe). Men dette var ting vi ikke visste, og nå var alt bare ulidelig spennende.

Marius Hegge som i mange år hadde deltatt

Hans Stormoen på Hotell Lofoten.

lokalt som amatørskuespiller i revyer og teateroppsetninger så for seg her en mulighet for et gjennombrudd. Glemte var nå revyen fra før krigen hvor Marius skulle gjøre svalens sprang i en oppsetning hvor han hadde skjørt på seg. Spranget ble gjennomført meget elegant, men førte til skrik og stor ståhei i salen da han hadde glemte å ta på seg underbuksa.

Etter denne fadesen lå han til sengs i en hel uke og gremtes før byens jordmor kom og forsikret ham om at alle syntes han hadde vært meget velskapt. Lofotposten tok seieren på forskudd og skrev: "Filmdebuterer etter 50 år som amatørskuespiller". Han skulle få en "fremtredende og viktig rolle som fiskeren Falk". Og avisen fortalte videre at "han skal være med fra begynnelse til slutt". Hva rollen egentlig gikk ut på var mer uklart, men fisker Falk lot bare "alt surre og gå, uten noen særlige anfektelser om dagen i morgen".

Men Hegge lot det skinne igjennom i intervjuet at han også tidligere hadde trodd at "den store stunden var kommet". Like etter krigen hadde han deltatt i den svenske filmen "Havets Sønn". Spent var han derfor på filmen da den kom, men det ble "personlig en fiasko" da han "var blitt klippet vekk". Men nå var det "andre tider, klart det". Og han skulle være med i "betydelig grad".

Da vi slitne etter å ha lempet på det tunge filmutstyret ruslet hjem i den lyse sommernatten for å legge oss, hadde vi stor tro. Arrow Films disipler hadde derimot vist tendenser til at de ikke hadde tenkt å legge seg. Filmens eventyrlige verden hadde kommet. Berømmelse og heder lå og ulmet like om hjørnet.

De første dagene var det vanskelig å følge med hva som skjedde. Arrow Film raste omkring i distriktet med Herulf Petersens røde Vauxhall Victor for å finne brukbare locations. Til slutt havnet de nede på brygga like ved hvor jeg bodde. Snakk om flaks. Her klarte jeg å få en fot eller rettere sagt, en tå innenfor systemet. Jeg ble ansatt som hjelpemann. Jobben besto i å holde noen digre rammer som var trukket med aluminium. Disse reflekterte sollyset og ga mer lys til scenene

Fra venstre: Mentz-Tor Amundsen, Hans Stormoen, Lorck og Marius Hegge.

som ble filmet. Ellers skulle jeg passe på at ølet var kaldt, det var viktig.

Regissøren som het Gustavsen, var for så vidt hyggelig, men holdt distanse. Da var sminkøsen, som også var scriptgirl, mer menneskelig. Hun var pen og sensuell. Hadde jukseflekke på kinnene og så ganske spennende ut. I blant gikk det i surr for henne hvilket kinn som skulle ha jukseflekken og vi veddet derfor om hvor hun ville ha den neste dag. Gustavsen var myndig, kommanderte og gestikulerte, skuespillerne forsøkte å adlyde og vi forsøkte å holde solreflektorene så rolig som mulig.

Scener ble tatt pånytt og pånytt. Bare avbrutt av ølpause. Slagordet den gang i ukeblader og media var at "Øl hører til". Filmfolkene var egentlig en glad gjeng. Oppi det hele klarte søsteren min å få seg en liten birolle, og fikk til og med replikk. Hun skulle spille en fattig pike som ga en viktig beskjed som lød: "Du må kom til han Rurik". I hånden holdt hun den hjemmelagde dukken som jeg hadde hatt da vi bodde i Sætra. Halve ansiktet var borte. I tillegg manglet en arm, samt at stopp og fyll stakk ut overalt. Den gamle kosedukken lignet mest et treningsobjekt for en politihund. Men så skulle hun jo forestille et fattig

Den sleipe presten Bardal (Lars Nordrum) og fru Moe (Astrid Jakobsen).

barn.

Lone som var 10 år, fremsa sin historiske replikk med kul på ryggen mens hun krampholdt i filledokka. “Kutt. Bra”, sa regissøren. Og så var det gjort.

Nå var det scenen i kirken som sto for tur. Den sleipe presten som gikk omkring og lurte på fru Moe, skulle holde andakt. Etter prekenen skulle han og fru Moe gå sammen bak i sakristiet... Resten skulle overlates til fantasien. Men der dukket det opp et problem. Prost Kirkerød var bortreist, og bare han kunne gi tillatelsen. Etter et helt styr med rikstelefoner fikk man til slutt fatt i ham, og som det gode menneske han var, sa han at det var “hyggelig at kirken kunne brukes”. Men her tok Arrow Film seieren på forskudd da de hevet pokalen om kvelden og skålte for at det hadde gått så glatt. Det var nemlig noen i menigheten som hadde lest den frivole boka, muligens med lommelykt under dyna, og

satte himmel og jord i bevegelse for å få omgjort vedtaket. Og det kom, dagen etter. Bom stopp! Ingen filming i kirken.

Nå ble det avisskrivning om saken, for og imot. Men ingenting kunne stoppe Kirkerød som i tillegg hadde sluttet å ta telefonen. Jeg fulgte drakampen fra sidelinjen og måtte dra på smilebåndet da Roar proklamerte etter alt spektaklet at: Det gjorde ingenting. Og han føyde naivt til: Vi bruker metodistkirken i stedet. Men da hadde man gjort regning uten vert. Det ble satt minst 10 hengelås på døra til “Metodisten” og benkene stablet foran døren på innsiden. Den lille menigheten fryktet et geriljaangrep fra filmens apostler. Roar forsøkte å få til en dialog, men det var vanskelig da ingen ville åpne døra, og det eneste tegn til liv var et øye bak gardinene i ett av vinduene.

Humøret sank hos Arrow Film inntil et lyst hode fant på at kanskje kapellet kunne brukes. En plan ble nu lagt. Prost Kirkerød skulle ikke vite noe og heller ikke noen andre “ødeleggere” (dvs noen i menigheten). Roar skulle spørre snille kirketjener Arntzen om å få låne kapellet i et “psykologisk riktig øyeblikk”. Arntzen hadde trolig ikke fulgt med i alt spektaklet om lån av kirken, dessuten hadde han kjent spørteren siden han var barn. Han tilhørte den gamle skole og gikk i dress med vest, pustet tungt gjennom nesen og hadde klokkelenke over magen. Han sa troskyldig ja og overleverte en stor nøkkel.

Men nå tok Arrow Film ingen sjanser. Med den digre nøkkelen i neven raste man opp mot kapellet og rigget opp lys og kamera mens Roar og vi andre sprang rundt og inviterte naboer til å være publikum. “Vil dere være med på en film og høre en flott preken? Må komme med en gang.” Og en del folk greide vi å tromme sammen. Men Arrow Film, som syntes det var glissent i rekkene, inviterte til og med noen gamle damer som var og stelte gravene på kirkegården til å være med inn i kapellet for å høre en preken som var så god at den skulle tas opp på film... Da de senere fikk høre at de var blitt med på filmen “De kalte ham Skarven”, var de blitt så

forskrekket at barnebarna ble sendt ned på kinoen når filmen ble vist for å forsikre seg om at de ikke ble gjenkjent. Scenen ble tatt i all hast mens filmfolkene hele tiden skottet seg nervøst bak da de ventet at et rasende menighetsråd, bevæpnet med ljàer og økser når som helst skulle komme ramlende inn døren. Prekenen må ha vært verdens korteste. De gamle damene takket høflig.

Nå så det ut for at det ville bli en del forandringer i opplegget. Roar samlet derfor oss kuller til en orientering om den videre framdrift. “Dere skjønner det”, begynte han mens han så bekymret på oss, “utgiftene har steget ut over alle støvleskaft. Filmteamet tar til de grader for seg av livets goder på hotellet at det er full fyr i bankkontoen. Vi må ta opp resten av filmen i Oslo i studioene på Jar hvilket vil bli langt billigere. Men vi har igjen noen tunge scener som vi må ta opp lokalt og her kommer dere inn i bildet. Vi må bare stole på at disse folkene vet hva de gjør og dere får rette dere etter de instruksjoner som blir gitt”. Det at store deler av filmen nå ble flyttet til studioer i hovedstaden hørtes ikke bra ut. Vi forsøkte å protestere.

“Det skal jo være en film med nordnorsk nerve. Det blir de ikke å få til i Oslo”, prøvde vi oss. “Ja, men hva skal jeg gjøre? De har simpelthen spist og drukket meg ut av huset. Vi må bare håpe det beste”. Selvfølgelig håpet også vi det beste, men det skal nå engang litt mer til for å nå i mål. Vi syntes oppriktig synd i Roar som var en usedvanlig hyggelig mann og som hadde fått et filmatisk gjeng uten bunn oppi matfatet sitt. Jeg begynte å få bange anelser.

Den såkalte “tunge scenen” som skulle tas opp, var følgende. Handelsmannen Moe (Arne Lie som er lektor Brandt i Stompa) bestemmer seg for å gjøre selvmord. Kona hadde tuklet med presten og han går da opp på et fjell for å hoppe utfor. Der treffer han Skarven som ligger og tygger strå og klør seg. Skarven argumenterer med at “det var da ikke noe å ta på vei for, det der med presten”. Moe ser da i et syn at fjellet går i oppløsning rundt ham, han svaier litt, kom-

Marius Hegge fotografert av Lofotposten i 1964.

mer til seg selv og ser at fjellet ramler på plass igjen for så å gå ned. Arrow Film hadde en grei løsning på hvordan en slik scene skulle lages. Dynamitt og øl samt utstyr ble lastet inn i en stor tresnekke og så var vi på vei mot Lillemolla. Magnar Pettersen, som var krigsveteran og som hadde et noe frivolt forhold til eksplosiver, skulle være sprengningseksper. Skulle få fjellet til å “gå i oppløsning”. Jeg var mer enn betenkt.

Lillemolla er en øy ca. 10 km øst fra Svolvær. Den består stort sett av et digert og bratt fjell. Men midt på, noe til høyre er der en meget bratt stigning som ikke er steinur, men bevokst med gress og lyng. Ditt satte vi kursen. Fra filmteamet var bare kameramannen samt en assistent med. Fotografen var for øvrig en lang og tynn skapning. Brukte briller med gullinnfatning samt at han hadde sigarettene i et nobelt etui av krokodille-skin. Trykket bare på en liten forgyllt knapp og så spratt lokket opp med et fornemt smukk og man kunne ta seg en “forfriskende sigarett” som det het i reklamen til Blue Master. Det hele ble fyrt opp med en Ronson lighter med inskripsjon

mens selve røkningen foregikk med kontinentale bevegelser. Det var stil og forskjell på folk.

Vi begynte oppstigningen. Det var skikkelig bratt og vi skiftet om å slepe den blytunge og digre aluminiumkofferten hvor kameraet og linsene lå. I tillegg hadde vi ølkassen, samt dynamittkassen. Et stort stativ skulle også med. Sakte slet vi oss oppover mens svetten silte.

Dette var tungt. Meter for meter kom vi høyere og høyere opp i den bratte skråningen. Til slutt var det nesten ikke mulig å komme lenger da fjellet begynte å gå rett opp. Vi var framme. Det var her det skulle skje. Helt utslitt snudde vi oss og skuet mot Svolveg og Kabelvåg. Det var en slik praktfull dag som bare Lofoten kan oppvise, men vi var simpelthen for "pumpa" til å kunne nyte den. Bare fotografen så sann passe uanstrengt ut, men så hadde han heller ikke båret noe. Assistenten begynte å rigge til det store kameraet mens vi andre slepte dynamitten på plass i en kløft ca 150 meter unna.

"Her har vi en lur plass" sa Magnar. "Vi vil få et stort steinskred nedover. Oppover vil kløfta virke som en kanon og sende stein himmelhøyt til værs. Steinen som skytes opp vil gå fra oss. Derfor ingen fare." Magnar tok av seg den uunnværlige blå topplua si med hvit dusk og tørket svetten av pannen. Den beige anorakken som du aldri så ham uten, hadde han knytt rundt livet. "Dere går nå bort og ser om alt er klart så skal jeg tenne lunta".

Fotografen hadde stilt inn kameraet mot kløfta og hadde valgt å filme steinskredet. Steinspruten som skulle komme himmelhøyt ville da ikke bli med.

Magnar kom andpusten bort til oss. "To minutter igjen" sa han. Vi ble på ny forsikret om at "det var ingen fare". Jeg kjente hjertet slå. Fotografen tok ut en sigarett av krokodillehylstret sitt, skalv litt på hånden da han tente og glodde mot den mørke kløfta hvor dynamitten var.

Jeg syntes vi hadde brukt styggelig mye sprengstoff. Hypnotisert stirret vi mot det som skulle komme. Vi holdt pusten. Bare den jevne surringen av kameraet hørtes. Nå skulle scenen

når "fjellet gikk i oppløsning" tas... Plutselig gikk der en skjelving gjennom bergmassivet. Så fulgte et enormt smell som ble etterfulgt av et forferdelig drønn. Stein og røyk føyk i alle retninger og et voldsomt bulder av et kommende steinskred satte inn. Opp mot himmelen for det en sky av stein i alle størrelser. De bare steg høyere og høyere samtidig som det digre steinskredet buldret nedover motsatt vei. Så virket det som den digre skyen av stein høyt der oppe sto og vibrerte litt, som om den ikke kunne bestemme seg for hvor den skulle lande. For det som sendes opp må nødvendigvis også komme ned. Sakte begynte de tusener av steiner som lå over oss å vokse i størrelse. De var nu på vei ned. Til min skrekk så jeg at de hadde kurs rett mot oss.

"Pass opp", skrek jeg, "de kommer mot oss". Magnar som var blitt blek da han forsto hva som holdt på å skje, ropte ut: "Søk dekning". Men her var det ingen dekning. Bare en forferdelig bratt gresskledd skråning. "Vi må kaste oss ned" skrek jeg mens jeg hev meg ned på maven. Steinsvermen var nå like over oss. For å gjøre det riktig trivelig bidro den lange fotografen med et: "ÆÆÆÆÆÆÆÆææææææææ" og stormet bakover mens han gled og falt. Brillene med gullinnfatning og sigaretten hang formelig igjen i løse luften etter ham.

Langt ned i fjelldypet hørte vi fremdeles buldringen av det store skredet, kameraet snurret uanfektet videre alene, ingen av oss sa noe, nå var det like før. Steinsvermen ble større og større. "Dekning" skrek Magnar. "ÆÆÆÆÆÆÆÆ" skrek Arrow Film bak oss. Så begynte horden av stein å lande. "Smokk, smokk" hørtes rundt oss. "SMOKK", det var en stor en, tenkte jeg mens jeg presset ansiktet ned i gresset.

Nå haglet det med stein rundt oss. Gode Gud, nå dør vi tenkte jeg. En skarp, stygg stein boret seg ned i jorden bare 10 cm fra hånden min. Det røyk av den. Vettskremt ble jeg liggende å glo på den nifse saken før jeg knep igjen øynene mens jeg ventet på å få den neste rett i hodet. Sakte merket jeg at tallet på "smokk" begynte å avta. Da jeg vendte meg opp så jeg ikke lenger stein-

skyen. Det var over. Skjelvende reiste vi oss. "Er noen skadet"? spurte Magnar og så seg engstelig rundt. Fotografen kom krypende tilbake og fikk stanset kameraet.

Utrolig nok så det ikke ut for at noen hadde mistet livet, ei heller blitt skadet. Ingen ville kritisere Magnar. Vi var rett og slett helt utslitt. Nedstigningen var heller ikke helt enkel. Verst var det med den djevelsk tunge kamerakofferten av aluminium. Langt under oss gikk fotografen sammen med assistenten. Da skjedde katastrofen. Håndtaket røk på den kostbare spesialkassen og den begynte sakte å skli ned skråningen. Fortvilet prøvde vi å rekke den, men nå hadde den fått for god sklifart.

"Kamra går. Kamra i fart" ropte vi og forsøkte å være morsom. Så fikk den et kast og begynte å rulle nedover. Fortere og fortere. Fotografen så hva som hadde skjedd og stilte seg opp i en positur som lignet de gamle tegningene fra Kreta når de skulle hoppe over oxen. Han som sto med armene rett ut fra kroppen. "Jeg tar'n" hørte vi han rope. Den blytunge kofferten hadde nå satt opp et uhyggelig tempo der den kom dundrende nedover. "Kom deg vekk" skrek vi. "Du blir drept". Vi skrek så vi ble hese, og i siste liten fikk han kastet seg ned i en steinur, fremdeles med armene strakt ut fra kroppen. På hodet rett ned i ura. Kamerakofferten tordnet forbi med noen sekunders klaring, ble slengt himmelhøyt tilværs av en stein for så å krasje hulter til bulter i steinura. Her ble innholdet vrent ut så det formelig haglet med linser og annet kostbart utstyr. Så ble det stille. Skremmende stille. Da vi ikke lenger hadde den kjempetunge saken å slite med, tok vi oss hurtig ned til elendigheten.

Fotografen lå nede i steinura og gråt, skitten og fæl var han etter hvert blitt og gullbrillene bøyd. "Nei og nei og nei" var alt vi fikk ut av ham. Assistenten forsøkte å trøste, men han virket helt utrøstelig. Vi mente han burde være takknemlig for i hele tatt å være i live. "Ja, ja" svarte han med hulk i stemmen. "Men jeg hadde så mye ferdig film i kofferten. Blant annet en deilig scene med Stormoen"... Han så seg trøstesløs rundt mens vi

Kutteren sprenges. Dessverre gikk også masta i tusen biter, slik at det måtte lages ny mast som kunne stå opp fra bunnen.

Skarven skal tas. Fra v.: Mentz-Tor Amundsen, Stormoen, Lorck og Marius Hegge.

forsøkte å plukke opp alt det som vi fant. Det kostbare kameraet hadde fått en diger bulk og var ødelagt. Det var en ganske taus flokk som steg om bord i snekka og dunket seg tilbake til Svolvær. Der traff vi Roar som var veldig spent på hvordan det hadde gått med scenen der "hvor fjellet gikk i oppløsning". Jeg visste ikke hva jeg skulle svare: "Eh, ja, kremt. Det ble en veldig eksplosjon". "Bra, jeg visste dere ville klare det". Roar var den fødte optimist. "I morgen skal vi begynne med den siste tunge scenen. Nemlig når Skarven sprenger kutteren til Rurik". Da jeg la meg, hadde jeg bange anelser for morgendagen. I aftenbønnen forsøkte jeg å overbevise Gud om at når man er 15 år, så er man for ung for å dø.

Neste dag lå den lille skøyta som skulle forestille kutteren til Rurik og ventet på oss i ei bukt ved Kabelvåg. Den var egentlig for liten til å illustrere en kutter. Men nå var det knagde tider og man tager det man haver. "Dessuten blir den kanskje større på film", forsøkte jeg å trøste meg selv med.

Kameraet ble godt festet slik at trykket fra eksplosjonen ikke skulle innvirke på opptaket. Regissøren snudde seg til Magnar og sa: "Nå må

vi huske at båten synker slik at litt av masta blir stående over vann. Rurik skal etterpå komme roende og jamre seg over hva Skarven har funnet på". Magnar nikket, rodde ut med sprengstoffet og kom tilbake med et uttrykkløst fjes, glodde intenst på stoppeklokka og sa: "2 minutter igjen".

Fotografen startet kameraet som malte trøstig av gårde som en katt i godt humør. Selv lurte jeg på om det gikk å sprengne en båt så nøyaktig at den ble stående på bunnen med masta opp?

Det ville vi nok få svar på ganske snart... Plutselig kom der et voldsomt "POFF" fra sjarken, styrhuset for til værs som en rakett med masse røyk etter seg og ble vekk. Tilsynelatende fløt den lille gjenstridige skøyta like godt. "Det var som pokker", sa fotografen. "Hva i helv..." sa regissøren. "Hva i hule gjør vi nå"? Sjarken lå og duppet så fint på bøljan blå og så ut som om den trivdes uten styrehus. Det ble en hel del flirring og fleiping. Magnar likte seg ikke. Det tok oss fem dager å snekre nytt styrehus, mens Arrow Film trøstet seg etter beste evne på restauranten i Svolvær. Jeg kom til å tenke på at Magnar, som var en meget hjelpsom mann, noen år tidligere hadde sagt ja til å bistå en bekjent med noe lignende. Han hadde en gammel sjark som han ønsket å få sprengt sånn passe i stykker for å bruke den til opptenningsved. Sjarken ble ført til tankanlegget til Shell hvor Magnar arbeidet, tatt på land for så å skulle sprenges. En del skuelystne hadde kommet for å se, riktignok på betryggende avstand. En tysk håndgranat av den typen som hadde treskaft skulle gjøre saken. Magnar hev skaftgranaten inn i lugaren på sjarken, sparket igjen døra og tok dekning. Et veldig "BOM" hørtes, vinduene på sjarken føk ut og det var det. Skuta var like hel, noe som førte til flirring fra de skuelystne.

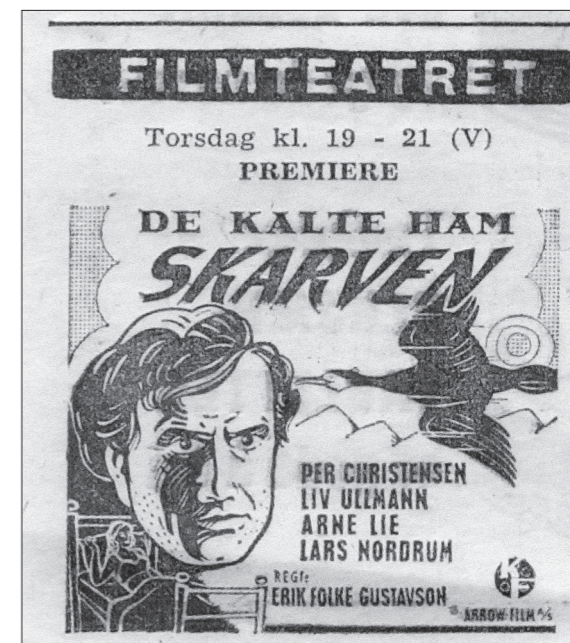
Men krigsveteraner som er sprengstoffeksperter skal man ikke le av. De kan bli ganske skumle under slike forhold. Magnar tok og buntet sammen en mengde stavgranater med ståltråd og laget en bombe tilsvarende slike som tyskerne brukte på østfronten og som ble benyttet mot tanks. Men det er nå en gang for-

skjell på en T 34 tank og en sjark i Lofoten...

Hele den nifse ladningen ble slengt inn i lugaren og nå tok også de som sto på "sikkert" hold dekning. Sjarken eksploderte i et lynglimt med et forferdelig drønn som kunne høres over hele byen. Den delte seg opp i atomer og molekyler. På vestveggen til kontorbygget fløy samtlige glassvinduer i tusen biter. De største stykkene som man fant etter båten kunne brukes til tannpirker. Magnar satte inn nye vinduer vederlagsfritt. Tok 5 dager. Om vedkommende som skulle ha den "sprengt til opptenningsved" takket, vites ikke.

Men nu var det "kutteren til Rurik" som skulle til pers - og det for annen gang. Vi begynte som vanlig å bære på dynamitt og øl. Arrow Film måtte ha klokkeetro på at det var disse komponentene som ville gjøre den store susen. "Og nå går den til bunns?", regissøren så på Magnar med litt streng mine. "Nå må alt klaffe", sa fotografen. "Vi kan ikke holde på i evigheter". "Det eneste som skal til evigheten er sjarken", sa Magnar. Så ble lunta tent. "To minutter igjen" sa Magnar og glodde på stoppeklokka. "Start kamra". "Kamra går", svarte fotografen. Bare surringen av kostbar finmekanikk hørtes. Vi holdt pusten - nu smeller det, nei... Nu kommer det, nei. Jeg krøkte meg ned. Så smalt det. Jord og himmel revnet. Eksplosjonen var enorm. Hele "kutteren til Rurik" føk bokstavelig til himmels. Lufttrykket var voldsomt, fotografen datt bakover, men heldigvis var kameraet festet. Deler plasket ned rundt omkring.

Magnar gliste. Nå måtte de vel være fornøyd. Fotografen virket blek og vi hørte siden at han hadde fått bombesjokk og tålte ikke lyder. "Men hvor var masten som skulle stikke opp av havet"? Regissøren stirret utover alt vrakgodset som lå og fløt. "Skulle du ha sett", sa Magnar "Jeg tror jeg glemte masten" sa han med et lurt smil. Dermed ble det ekstrajobb med å først finne en telegrafstolpe som vi laget mast av og støpte ned i et oljefat, for så å senke hele oppfinnelsen ned på bunnen. Rurik (Stormoen) kunne så komme roende rundt "masten" mens han buldret av seg hva han skulle gjøre med Skarven. Dermed var de "tunge scenene" tatt og Arrow Film forlot

Svolvær. Bybudet stilte med den store vogna med gummihjulene, vi tok farvel mer høflig enn hjertelig da hurtigruta la fra kai. Filmens "vidunderlige verden" forlot byen for å fortsette i studioene på Jar. Så ble det taust.

Etter noen uker var Roar hjemme igjen og vi var veldig spent på om det hadde gått bra. "Hvordan gikk det på Jar i Oslo. Var du med på opptakene"? Roar bekreftet at han bare hadde fulgt med en del av scenene. "Enn når Skarven sender opp raketter inne, dere sendte vel ikke opp på ordentlig". Jeg tenkte på scenen da Skarven var innleid av kjøpmann Moe for å sende opp raketter. Det gjorde han for så vidt også, men inne i stua til han... "Ja, der fikk jeg være med. Nei, vi kunne selvfølgelig ikke sende opp raketter på ordentlig, hele studioet kunne jo ha brent ned. Vi løste det med at jeg viftet med et stjernesudd foran linsa og så skulle de legge til lyd." Hjertet sank i brystet på meg. Det der hørtes ikke overbevisende ut.

"Vi får bare håpe det beste" sa Roar. "Ja, jeg håper alt jeg kan, men, men..." Så gled produksjonen igjen inn i taushetens verden. Det var

snakk om premiere i november, men nei.

I romjula var vi sikker på at filmen skulle lanseres, men også det skar seg. Jeg begynte å få enda mer bange anelser.

Så endelig forteller Lp at: “Den nye norske filmen “De kalte ham Skarven” får premiere den 4. februar i Oslo og Svolvær.” Jeg fikk fribillett til premieren. Utenfor var der en litt nifs plakat i gult, rødt og sort. “Etter Roar Petersens suksess roman” sto det. Kinoen var smekkefull og mye “godt folk” var møtt fram. Der ble overrakt blomster og holdt taler. Til oppvarming kom litt stillbilder med reklame. Søstrene Sætrum som “har alt innen kolonial”. “O.Røst. Skibshandel som anbefales”. Så ble lyset slukket. Spenningen var til å ta og føle på... Stor var derfor forundringen av at forestillingen begynte med en film i sort hvitt om fjellvettregler. Det var jo ikke uvanlig med en forfilm, men denne varte og rakk. Det ble vist hvordan du grov deg ned med det smarte lokket som du hadde tatt med i ryggsekken samt andre lure ting. Den varte i 20 minutter. Vi visste ikke da at de ikke hadde nok opptak til en helaftens spillefilm, derfor den lange forfilmen.

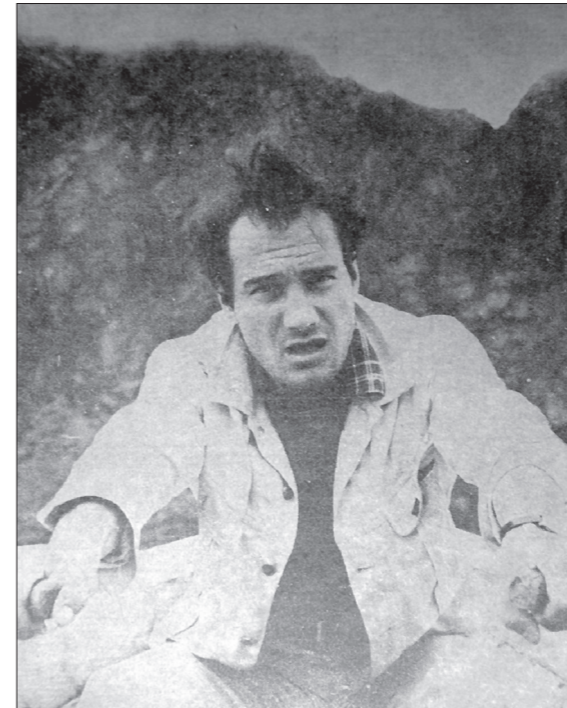
Men så begynte endelig selve filmen. Den viste oversiktsbilde av Svolvær med øyer og skjær ledsaget av en skjelvende musikk. Det virket som om det var filmet om natten for bildene var uklare og mørke. Så noen lysere bilder av en som spiste tørrfisk, rev av biter med veldige bevegelser og hadde “nok med å gjøre ingenting”. Per Christensen som Skarven dukket opp iført hvit Wrangler dongerijakke samt bukse. Han gikk mellom rorbuer på Størmerodden, men det var så lite lys på opptaket at det var vanskelig å se. Han gikk inn på Havnekafeen eller Dompå som vi kalte den. Skarven bladde frenetisk i den lille jukeboksen som var festet på veggen. La på en 25 øring og ut kom lyden av en forferdelig melodi, en slags finsk slager eller marsj med trompetsolo som gikk igjen-nom marg og bein. Skarven gjorde noen mystiske dansebevegelser mens den kvinnelige betjeningen som var innleid som statister satt ved et bord og røykte med magadrag og så sultent på ham. Skarven derimot glodde bare på jukeboksen som

om han var klin sprø. Så var det på hode ut av kafeen for nå skulle kjæresten Ragna (Liv Ullman) besøkes. I boka bodde hun i ei lita koselig rorbu, men det ble vel for stusselig for Arrow Film som likte å tenke stort.

Ragna var blitt plassert i en diger stygg kåk, en slags lagerbygning med en uendelig lang trapp utvendig. Hun bodde i 2.etasje og holdt på å veve et kjempeteppe da Skarven dukket opp. Bak henne så vi en seng som var 90 cm lang. Av den typen folk satt og sov i. Så var det litt humse-mumse mens katta som ikke likte Skarven freste. Filmen rullet videre. Nå var det Marius Heggens tur. Han gjorde en flott jobb, men det hang ikke sammen med fortellingen.

Nå dukket en fiskekjøper opp på lerretet. Han hadde en diger telefon á la 1910 på skrivebordet som han brølte og ga beskjeder i. Men det så litt snålt ut da Skutvikferga passerte i vinduet bak ham... Det virket som man ikke helt hadde greid å bestemme seg for hvilket århundre filmen var i. Scenene som var tatt opp på Jar var stive og uvirkelige. Den sleipe presten, Lars Nordrum, kom nå inn i rollegalleriet. Han var en fordekt type som bare gikk rundt og snek på damene, spesielt kona til Moe (Astri Jacobsen). Etter andakt i kapellet gikk han og fru Moe inn sammen bak i sakristiet. På altret blafret bladene på Bibelen som om det blåste orkan inne i kapellet. Skumle greier. Men så skulle Moe plutselig ta livet av seg, gikk til fjells og nå fulgte jeg med. Her skulle scenen som nesten kostet oss livet komme, den hvor “fjellet skal gå i oppløsning”. Moe kikket seg rundt, men det hele foregikk i et slags tussemørke - måtte være tatt opp om natta. Plutselig kom et annet fjell på lerretet og ei diger steinskred fór nedover helt uten mål og mening.

Ny scene. Nå skulle kutteren til Rurik til pers. Og rett skal være rett. Maken til eksplosjon er aldri blitt vist på norsk film, verken før eller siden. Hele båten føyk rett til himmels. Men så måtte Skarven ha trøst og hastet av gårde til Ragna som satt i 2.etasje i kjemperorbua og vevde på det evinnelige teppet sitt. Her

Skarven (Per Christensen) ror ut mot det åpne havet og inn i evigheten. Sluttscene fra filmen.

ble det motvillig humse-mumse, katta freste igjen og Skarven stormet ut og ned langtrappa. I sluttscenen rodde han ut mot det åpne havet i full storm mens filmmusikken bidro med dramatiske akkorder og domsbasunene ulte. FERDIG. Etter litt høflig applaus gikk publikum ut. Jeg skyndte meg hjem.

Kritikken i Lofotposten 5.feb. var trøstesløs lesning. Alt var galt. Feile skuespillere samt gal regi. Alt boka handlet om var vridd til det ugjenkjennelige. Ord som “banal” bruktes. De eneste som fikk god kritikk var de lokale kreftene. Marius Hegge beskrives som “best”. Videre fortelles at: “De andre Svolværamatørene kommer bra fra sine roller, både lille frøken Clausen, Gunnar Aas, Mentz-Tor Amundsen, Åge Karlsen og John Amundsen”.

Neste dag omtalte Lp Skarven som en film “det hersker delte meninger om”... Men der var

nok ingen “delte meninger”. Filmen var en katastrofe. Etter 2 dager ble den tatt bort fra Colosseum i Oslo for så å havne en liten stund i en bakgårdskino. Deretter ble det taust. Det gikk rykter om at regissøren året etter “livnærte seg som hjelpemann på en brødbil i Oslo”.

En annen kunne fortelle at “de impliserte” hadde reist rundt og brent alle kopiene av filmen.

Lenge trodde man at alle kopiene av filmen var blitt ødelagt inntil en kopi ble funnet hos Norsk Film. Denne ble for øvrig vist ved kinoen i Svolvær i 1982 og det var morsomt for mange å se igjen skuespillere og scener fra miljøer som for lengst var gått tapt. Filmen som mange hadde tro på “skulle bli noe helt annet”, ble jo det. Bare ikke slik som vi hadde forestilt oss det...

I dag er den kjent som en av de største “kalkunene” i norsk film og det er jo noe det og.

Cast (in credit's order):

Per Christensen	Skarven
Liv Ullmann	Ragna
Arne Lie	kjøpmann Moe
Astri Jacobsen	Fru Moe
Lars Nordrum	Pastor Bardal
Svein Byhring	Koøyet
Hans Stormoen	Rurik
Egil Lorck	Gabrielsen
Marius Hegge	Falk
Astrid Sommer	Ruriks kone
Gunnar Aas	Ellingsen
Tor Amundsen	Ruriks sønn
Franciska Mohr	Døden
Rigmor Lange	Livet
Wilfred Breistrand	Lektor Marbo
Sigrunn Enge	Fru Marbo
Irene Thomsen	Frk. Gulliksen
Åge Karlsen	Fremmed #1
John Amundsen	Fremmed #2
Ottar Wicklund	Herr Fossum